

IMPORTANȚA EVOLUȚIEI LEMNULUI ÎN VIAȚA OMULUI

Autor: Adrian ȚMOCALIUC, st gr TPL- 1014
Conducător științific: lector superior Tamara ȚMOCALIUC

Universitatea Tehnică a Moldovei

Rezumatul: Lemnul a fost folosit din cele mai îndepărtate timpuri ale existenței umane, dând naștere a primelor unelte, a primelor mijloace de adăpost și apărare ale omului. Atât de adânc se înrădăcinase lemnul în existența cotidiană a omului încât putem vorbi de o civilizație a lemnului, care a permis economia de metale și altor materiale, și care a supraviețuit până în timpurile noastre, lăsându-I însă ca un suveran atotputernic, fără concurența altor înlocuitori. Lemnul reprezintă un material foarte important și prețuit. Este dificil de argumentat, ca vre-o una din ramurile industriei sau construcției nu folosește lemnul în forma de placaj, PAL sau alte materiale lemnoase.

Cuvinte chee: lemnul, industrie, produs, meșteșug, economie, foioase, calitate, evoluție.

Pădurile ascund o uriașă bogăție, la fel de căutate și de necesară ca și alte surse de materii prime. Tulpinile și coroanele arborilor constituie veritabili acumulatori ai energiei solare și magazii de prețioase substanțe organice. Începând cu celuloza și alcoolul și sfârșind cu rășinile și cștranul, pădurile ne dăruiesc prin lemn produs actual – și prin cărbune – produs fosil al tesuturilor lor – materii prime importante.

E și firească domina lemnului, când pădurile – podoaba planetei noastre – cuprind, ca un imens brâu verde, muntii, colinele, malurile apelor, pliu de îngemănare a stepei cu dealurile. La sfârșitul veacului trecut, naturalistul francez Henri Baillon afirmă că dacă am taia toate pădurile de pe glob, stratul de lemn cu care am câptuși pe dinafară sfera terestră ar avea o grosime de 60 cm; aceasta imensă bogăție a fost înjumătățită în mai puțin de un veac, datorită atât implicațiilor exploziei demografice, cât și evoluției industriale. A fost o epocă de uriașă dezvoltare economico-socială când lemnul, slujind omului deopotrivă la amenajarea locuinței, la obținerea unor produși chimici, la încălzit ca și la o mie și una de alte trebuințe, în același timp a fost irosit cu nesabuire, imputinarea lui declanșând în ultimile două decenii, în special, o profundă criză, la fel de alarmantă, în proporții și efecte egală cu aceea a energiei.

După ultimile date comunicate de F.A.O. (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură) pădurile ocupă 4 285 milioane hectare, deci circa 1/3 din suprafața globului. Doar aproximativ 51% din această suprafață este luată în exploatare, 49% reprezentând încă zone virgine, cum ar fi imensele rezervoare de "aur verde" siberiene, braziliene și central-africane. Din totalul suprafeței împădurite 3 069 milioane hectare revin pădurilor de foioase, iar 1 216 milioane hectare celor de conifere.

Lemnul, a constituit secole de-a rândul principala materie primă a românilor, fiind folosit pentru construcțiile gospodărești sau la confecționarea uneltelor, obiectelor și ustensilelor casnice, a pieselor de mobilier. În activitatea de prelucrare a lemnului, meșterul popular a pus atât îndemănare cât și simț artistic astfel încât specialiștii vorbesc atât despre "civilizația românească a lemnului", cât și despre "arta românească a lemnului".

În comunitățile rurale, fiecare sat avea cunostintele și deprinderile necesare prelucrării, măcar sumare a lemnului, construind și întreținând singur unele obiecte din gospodărie. Lucrările mai dificile erau lasate în seama tâmplarilor, dulgherilor, stolerilor etc. Acești meșteri populari s-au identificat într-atât cu meseriile practicate încât denumirile acestora sunt frecvente și în onomastica (Rotaru, Dulgheru, Dogaru).

Aceștia, folosind unelte simple ca securea, feraștrăul, tesla, horjul, scoaba, cutitul, dalta, compasul, potricala, ghinul, tiparul de pirogravat au dat naștere unei cuprinzătoare game de obiecte, de la cele mici, de uz personal, ustensile casnice și unelte de lucru, obiecte de cult, până la piese mari de interior și cele utilizate în construcții. Desigur, confecționarea lor presupunea o specializare temeinică, transmisă din generație în generație.

"Gardurile", "parlazele", "podetele" sunt prezente în satele noastre în jurul gospodăriilor țărănești și dau un farmec aparte mediului din jurul acestora. "Mobilierul", o categorie foarte importantă de produse artistice în lemn este reprezentat prin: "lavite", "scaune", "dulapuri", "leagane", "lăzi", "mese", "păretare", "dulapuri-coltare", "cuiere pentru ulcioare", "blidare" și "lingurare".

În construcția caselor materialul de construcție era aproape în exclusivitate lemnul, folosit sub forma bărnelor lungi așezate în cununi orizontale. În decursul timpului au intervenit diferențieri legate de tehnica

de prelucrare a lemnului. Vechile constructii erau facute din bărne rotunde, cele noi sunt construite din barne cioplite in patru muchii.

Decorul, de un mare interes artistic, al constructiilor tărănesti se caracterizează prin factura sa stilizată și vîguros reliefată datorită tehnicii folosite: cioplirea și dăltuirea in lemn a unor obiecte cum ar fi: consolele ferestrelor, ramele ușilor și ferestrelor, portile mari, intrarile in grajduri, toate ornamentate cu motive scoase puternic in relief.

Bisericile din lemn și-au cîștigat de mult o faimă bine meritată, atat in randul specialistilor, cât și in randul publicului larg din multe țări ale lumii.

Din lemn sunt executate artistic și majoritatea obiectelor folosite cu ocazia unor sărbători: ploscă nașilor pentru nuntă, prescurnicere sau pecetare, adevarate sculpturi in miniatură, utilizate la imprimarea pe pâine speciala pentru biserica și cuminecatură.

De asemenea, se cioplesc cruci cu o simbolistica speciala dar, incadrate perfect stilului arhitecturii traditionale. Crucile de morminte au ca ornamente, pe lângă crestaturi in forma de dinte de lup, și celebrele frânghii dispuse pe brațele crucii, sau ca un colac marcând centrul de imbinare al brațelor. Grija de a asigura un monument funerar conform cu respectul și dragostea pentru cei dispăruti a dus la specializarea unor meseri in executarea unor adevarate opere de arta.

Odinioara reprezentat in toate satele, rotaritul se afla și el in vremurile actuale in restrîngere, biruit fiind de mijloacele de deplasare și transport auto, dar chiar și de noile tipuri de care și trăsuri cu roti de cauciuc. Tipurile de roti care au facut cariera seculară (roata plina, roata cu obezi sau cu obada dintr-o singura bucată) sunt intrebuintate tot mai putin.

Mestesugul impletitului de nuiele este unul dintre cele mai vechi din lume, iar urme ale practicarii sale in spatiul romanesc avem tocmai din neolitic. Tehnicile impletitului se folosesc atât la construirea caselor, dar și a acareturilor, vizibile fiind in cazul coserelor și gardurilor din nuiele. Se presupune ca la originea vaselor arse ar sta tocmai coserele din nuiele impletite și lipite cu lut in interior.

Dacă lingurarii rudari ambulanti au excelat in confectionarea lingurilor de lemn obisnuite, strict functinale, meserii populari contemporani cioplesc lemnul și il impodobesc, astfel incât in produsele lor primează esteticul și doar intr-o măsură mai mică utilitarul. Lemnul a fost cioplit, incrustat, pirogravat de multa vreme. De la obiecte mici: linguri, cause, talgere și coveti, până la troite impunatoare ce străjuiesc răscrucile de drumuri și catapetesme de biserică.

Experienta milenară in arta lemnului a invațat meserii intrebuintarea adecvată a fiecărei esențe lemnoase. Astfel, bradul și stejarul (esențe tari) au fost intrebuintate la constructii, fagul pentru lazi de zestre, cornul și alunul pentru bate ciobanesti și codiristi de bici, frasinul pentru cadre de uși și ferestre iar paltinul și teiul pentru furci de tors, linguri, ploste și casete.

Mestesugarii adevărați au simțit intotdeauna nevoia să infrumusețeze obiectele produse de ei. Printre acestia se numără și sculptorii in lemn. In arta prelucrării lemnului, stilul ornamental predominant este cel geometric, dar in decorul obiectelor din lemn sunt raspandite și motivele florale, zoomorfe și antropomorfe. In diferite regiuni ale tarii, pornind de la stalpii casei, care pot fi stâlpi cu măr, stâlpi rotunzi, in formă de cruce, stâlpi serpuiti s-au diferentiat diferite terminologii decorative: măr, roată, brău, creste in cruci, scară matei, serpi, zimturi, stea, pară, chip de om etc..

Ei vor lăsa mostenirea strămoșească către cei tineri, care v-a fi dusa mai departe, căci, până la urmă, arta traditonală insemna continuitate si evolutie.

Bibliografie

1. BARBĂ N., CIOBESCU M., Tehnologia generală a prelucrării lemnului, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976. – 321p.
2. COTTA N.L., Tehnologia fabricării produselor finite din lemn, Universitatea din Brașov, 1978. – 230p.
3. CRISTACHE G., Studiul și normarea muncii în industria de exploatare și prelucrare a lemnului, Editura Ceres, București, 1978. – 326p.
4. DOBRA C., Imbinări în lemn. Structură, tehnologie, fiabilitate, Editura Tehnică, București, 1988. – 156p.
5. DOGARU V., Așchiera lemnului și scule așchietoare, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981. – 185p.
6. FILIPOVICI I., *STUDIUL LEMNULUI*, vol I, vol II, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965. – 231p.